

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2019/42 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2023/5

Karar Tarihi : 9/3/2023

R.G. Tarih-Sayısı : 22/6/2023-32229

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Türkiye Komünist Hareketi Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Recep KÖMÜRCÜ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU ve Selahaddin MENTEŞ'in katılımlarıyla 4/12/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. Türkiye Komünist Hareketi Partisinin 2018 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen beş ile ait kesin hesap cetvelinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

3. Sayıştay Başkanlığı tarafından Partiye gönderilen 8/10/2019 tarihli yazıyla 2018 yılında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının gönderdiği listede aktif olarak görünen beş il ve bağlı ilçe örgütlerinin gerçek durumunu yansıtan kesin hesabının on gün içinde Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi istenmiştir.

4. Parti; Sayıştay Başkanlığına 28/10/2019 tarihinde vermiş olduğu cevapta bu teşkilatların 2018 yılı içinde atama yoluyla kurulduğunu, kuruluş evraklarındaki eksiklikler nedeniyle 2019 yılı başına kadar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Sicil Bürosu tarafından sisteme işlenmediğini, 2019 yılı başı itibarıyla sisteme işlendiğinde ise sisteme kuruluş evraklarının verildiği 2018 yılının kaydedildiğini bildirmiştir.

5. Sayıştay Başkanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan ilk inceleme raporu ve eklerinde Partinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile yaptığı yazışmalar, cevabında yer verdiği hususlara ilişkin kanıtlayıcı belgeler yer almamakta olup konuya ilişkin tereddüt giderilememiştir.

6. Bu itibarla Türkiye Komünist Hareketi Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesap cetvelinin sunulmasından dolayı işin esasının incelenmesine,

- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

- Kesin hesap cetvelleri sunulmayan il örgütlerine ilişkin belgelerin Sayıştay Başkanlığı tarafından istenmesine ve esas incelemede değerlendirilmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

7. Türkiye Komünist Hareketi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2018 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Ömer DURSUN tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

8. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2018 yılı gelirler toplamının 279.866,42 TL, geçen yıldan devreden nakit toplamının 9.063,75 TL olduğu ve giderler toplamının 235.593,89 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 53.336,28 TL olduğu anlaşılmıştır.

9. Kesin hesap cetvelleri sunulmayan beş il örgütüne ilişkin olarak Sayıştay Başkanlığınca konuya ilişkin bilgilerin istendiği yazı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 22/3/2022 tarihli yazı ile cevaplandırılmıştır. Başsavcılığın cevabı incelendiğinde bahsi geçen il teşkilatlarının kuruluşunun 2018 yılında siyasi partinin siciline kaydedildiği görülmüştür. Bu sebeple partinin il teşkilatları kesin hesaplarının bu teşkilatların kuruluşlarının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca sicile işlenmemesinden kaynaklandığı şeklindeki açıklamalar yerinde görülmemiştir.

10. Partinin 2018 yılı kesin hesap dosyasında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünen beş il teşkilatına ait kesin hesap cetvellerinin sunulmadığı tespit edilmiştir.

11. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilir. Şayet parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek kiraya isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

12. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması ve benzeri birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

13. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin o siyasi parti tüzel kişiliği adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin bu şekilde yapmış oldukları giderlerin bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzel kişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

14. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulmuş olduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

15. Anayasa Mahkemesine bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

16. Partinin beş il teşkilatına ilişkin kesin hesap cetvellerinin verilmemesi dışında 2018 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu hâliyle 2018 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

17. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 37.230 TL olup bu tutarın 26.500 TL'si il teşkilatlarından aktarılan gelirlerden, 3.360 TL'si bağışlardan, 7.370 TL'si üye yıllık aidatlarından oluşmaktadır.

18. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Gelirleri

19. Parti il örgütlerinin gelirleri toplamı 242.636,42 TL olup bu tutarın 71.341,42 TL'si bağışlardan, 98.325 TL'si üye yıllık aidatlarından, 72.970 TL'si ise genel merkezden ve ilçe teşkilatlarından aktarılan gelirlerden oluşmaktadır.

20. Parti il örgütlerinin 2018 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan inceleme neticesinde gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

21. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 35.000 TL olup bu tutarın 26.000 TL'si kira giderlerinden, 9.000 TL'si diğer teşkilatlara aktarılan giderlerden oluşmaktadır.

22. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2. İl Örgütleri Giderleri

23. Parti il örgütlerinin giderleri toplamı 200.593,89 TL olup bu tutarın 139.130 TL'si kira giderlerinden, 7.308,84 TL'si ısınma ve aydınlatma giderlerinden, 1.300 TL'si diğer giderlerden, 49.500 TL'si diğer teşkilatlara aktarılan giderlerden, 3.355,05 TL'si haberleşme giderlerinden oluşmaktadır.

24. Parti il örgütlerinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

25. Partinin 2018 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan inceleme neticesinde herhangi bir taşınır ve taşınmaz mal ile menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Türkiye Komünist Hareketi Partisinin 2018 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Partinin 2018 yılı kesin hesabında gösterilen 279.866,42 TL gelir ve 9.063,75 TL geçen yıldan devreden nakit toplamı ile 235.593,89 TL gider ve 53.336,28 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

B. Beş il teşkilatına ilişkin Anayasa Mahkemesine bilgilerin istenen şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olduğundan Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

9/3/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE